

## **СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА ОСНОВИ ФІЗІОЛОГІЇ ДЛЯ ПСИХОЛОГІВ**

Спеціальність: С4 «Психологія»  
Освітньо-професійна програма: **Клінічна психологія**  
Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**  
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**  
Рік навчання: **1**  
Семестр(и): **2 (весняний)**  
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**  
Навчальний рік: **2025-2026**

Обсяг: **8 кредитів ECTS (240 год.)**  
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**  
Підсумковий контроль: **іспит**  
Пререквізити: **основи фізіології для психологів**

Кафедра/підрозділ: проспект Незалежності 12, кафедра анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії

Керівник освітнього компонента: Кармазіна І.С.. karmazina@knmu.edu.ua

### **ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**

Курс «**Основи фізіології для психологів**» спрямований на формування у здобувачів системних знань про закономірності функціонування організму людини, які лежать в основі психічних процесів, станів і поведінкових реакцій. Дисципліна поєднує знання загальної, вікової, медичної фізіології та психології, забезпечуючи розуміння єдності фізіологічних і психічних процесів у діяльності людини. Курс створює базу для подальшого вивчення психофізіології, нейропсихології, клінічної психології та психосоматики.

#### **МЕТА КУРСУ:**

Здобувачі навчатимуться розуміти принципи функціонування органів і систем організму, фізіологічні основи емоцій, уваги, пам'яті, сну, мотивації, стресу та працездатності. Вони оволодіють знаннями про роль нервової, ендокринної та сенсорної систем у забезпеченні психічної діяльності, а також навчатимуться аналізувати фізіологічні механізми адаптації, збудження, гальмування та саморегуляції.

#### **РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

- знати основні закони та принципи діяльності фізіологічних систем організму, їхню взаємодію у забезпеченні гомеостазу та поведінки;
- розуміти роль центральної та периферичної нервової системи, аналізаторів, гормональної регуляції у формуванні психічних процесів і станів;
- володіти знаннями про фізіологічні основи вищої нервової діяльності, рефлекторної дуги, типології нервової системи, механізмів збудження і гальмування;
- уміти пояснювати фізіологічні механізми емоцій, стресових реакцій, уваги, сну, пам'яті, мислення, працездатності й втоми;
- використовувати набуті знання для розуміння психосоматичних зв'язків, розроблення рекомендацій щодо підтримання психофізіологічного балансу, профілактики перевтоми й стресу;
- розвивати професійні компетентності міждисциплінарного мислення, аналітичного підходу до зв'язку тілесного й психічного, здатності враховувати фізіологічні особливості клієнта у психологічній практиці.

### **ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**

#### **Перелік тем лекцій (40 год.):**

1. Предмет, завдання та методи фізіології людини у підготовці психолога.
2. Фізіологічні основи життєдіяльності організму та принципи гомеостазу.
3. Будова і функції нервової системи як фізіологічної основи психіки.

4. Фізіологія аналізаторів та механізми сенсорного сприймання.
5. Фізіологія вищої нервової діяльності людини.
6. Фізіологічні механізми емоцій, мотивації та поведінкових реакцій.
7. Фізіологія пам'яті, уваги та мислення як основних психічних процесів.
8. Роль ендокринної системи у регуляції психічних станів і поведінки.
9. Фізіологічні основи сну, бадьорості, стресу та відновлення організму.
10. Вікова фізіологія та її значення для розуміння розвитку психіки людини.

**Перелік тем практичних занять (80 год.):**

1. Предмет, завдання та методи фізіології людини у підготовці психолога.
2. Фізіологічні основи життєдіяльності організму та принципи гомеостазу.
3. Будова і функції нервової системи як фізіологічної основи психіки.
4. Фізіологія аналізаторів та механізми сенсорного сприймання.
5. Фізіологія вищої нервової діяльності людини.
6. Фізіологічні механізми емоцій, мотивації та поведінкових реакцій.
7. Фізіологія пам'яті, уваги та мислення як основних психічних процесів.
8. Роль ендокринної системи у регуляції психічних станів і поведінки.
9. Фізіологічні основи сну, бадьорості, стресу та відновлення організму.
10. Вікова фізіологія та її значення для розуміння розвитку психіки людини.

**Перелік тем самостійної роботи студента (120 год.)**

1. Предмет, завдання та методи фізіології людини у підготовці психолога.
2. Фізіологічні основи життєдіяльності організму та принципи гомеостазу.
3. Будова і функції нервової системи як фізіологічної основи психіки.
4. Фізіологія аналізаторів та механізми сенсорного сприймання.
5. Фізіологія вищої нервової діяльності людини.
6. Фізіологічні механізми емоцій, мотивації та поведінкових реакцій.
7. Фізіологія пам'яті, уваги та мислення як основних психічних процесів.
8. Роль ендокринної системи у регуляції психічних станів і поведінки.
9. Фізіологічні основи сну, бадьорості, стресу та відновлення організму.
10. Вікова фізіологія та її значення для розуміння розвитку психіки людини.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

**Консультації:** онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

**Методи навчання:** лекція, спостереження за поведінкою тварин, аналіз експериментальних досліджень, проблемне навчання, дискусія, евристична бесіда, моделювання психічних процесів, робота з науковими текстами.

## **ОЦІНЮВАННЯ**

**Поточна навчальна діяльність (ПНД).** Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normativni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять ([https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog\\_vidprac\\_zaniat.pdf](https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf)).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70 – 120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить загальну навчальну діяльність (ЗНД).

**Індивідуальні завдання (ІЗ)** не передбачені.

**Підсумковий контроль.** Умовою допуску до заліку є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за залік становить від 50 до 80 балів.

**Оцінка з дисципліни (ОД).**  $ОД = ЗНД + залік$ .

**Оскарження результатів підсумкового контролю** проводиться у встановленому в ХНМУ порядку ([https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog\\_apel\\_kontrol.pdf](https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf)).

### ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

**Рекомендації щодо роботи на курсі:** брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

**Відвідування занять.** Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізненні більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять ([https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog\\_vidprac\\_zaniat.pdf](https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf)).

**Академічна доброчесність.** ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку ([https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog\\_ad-1.pdf](https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf)).

**Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту** допускається лише з дозволу викладача.

**Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами.** Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

**Час відповіді викладача:** 24 години.

### Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

**Технічна підтримка:** АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

### РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Вікова фізіологія: Підручник / П.Д. Плахтій, Н.В. Рубановська, Д.П. Плахтій, В.А. Колодій; за ред. П.Д. Плахтія. – Львів : Видавництво «Новий Світ-2000», 2020. – 340 с.

2. Вікова анатомія та фізіологія людини : навч. посіб. для студ. вищ. навч.закл. до курсу "Вікова анатомія та фізіологія людини" / Т. Є. Комісова, А. В. Мамотенко, Л. П. Коваленко та ін. ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ФОП Петров В. В, 2021. – 111 с.

3. Коц С. М. Вікова фізіологія та вища нервова діяльність : навч. посіб. / С. М. Коц, В. П. Коц ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2020. – 287 с.

4. Клінічна фізіологія/ В.І. Філімонов, Д.І. Маракушин К.В. Тарасова, та інш.//Підручник, друге видання, перероблене і доповнене, за редакцією к.мед.н.К.В.Тарасової - К.: ВСВ «Медицина», 2022.-776 с.

5. Булініна О.Д., Ісаєва І.М. Стан інтелектуальної та фізичної працездатності у осіб молодого віку з різним типом функціональної асиметрії. Monograph. –Primedia eLaunch, Boston, USA, 2024. – 99 р. Монографія у співавторстві. ISBN – 979-8-89443-788-0 DOI – 10.46299/979-8-89443-788-0
6. Фізіологія вісцеральних систем. Навчально-методичний посібник до практичних занять та самостійної роботи /Фекета В.П., Савка Ю.М., Райко О.Ю., Кентеш О.П., Петрик К.Ю. - Ужгород, 2021 - с. 198
7. Медична фізіологія за Гайтоном і Голлом: 14-е видання: у 2 томах. Том 2 /Джон Е. Голл, Майкл Е. Голл – Медицина: 2022.- 584с.
8. Flint, B., & Tadi, P. (2023). Physiology, Aging. In StatPearls. StatPearls Publishing.

В.о. завідувача кафедри  
фізіології

Кармазіна І.С.